

Vyjádření školitele k průběhu studia Jana Kozáka a k jeho disertační práci

„Oběť a iniciace v mýtech o Ódinovi“

předkládané v roce 2015 na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK

Jan Kozák absolvoval v letech 1998/9 až 2007/8 magisterské studium religionistiky v kombinaci s latinou. Zatímco ještě svou postupovou práci psal v roce 2002 pod mým vedením na antické téma („Kronos jakožto král Zlatého času“), postupně si vedle latiny skvěle osvojil i staroseverštinu a diplomovou práci věnoval již tématu staroseverské mytologie („Pórova výprava ke Geirrøðovi, aneb paradigma cesty pórovského hrdiny do Jiného světa“, vedoucí Jiří Starý).

V téže linii pokračoval i ve svém doktorském studiu, a to původně s disertací na široce koncipované téma „Ódin“ pod vedením Jiřího Starého. Školitelův styl práce a z něj vyplývající požadavky se bohužel záhy ukázal jako nepřilíživě kompatibilní se stylem práce Jana Kozáka. Ten je sice v mnoha ohledech mimořádně schopný a originální, jeho originalita je ale v něčem poněkud nezkratná a namísto k lineární cestě k jasnému cíli tíhne k nepřilíživě disciplinovanému kroužení, které sice často dospívá k pronikavým vhledům, není ale jednoduché je zafixovat do podoby jasně tematicky vymezeného textu. Školitelův požadavek na systematickou práci, racionální rozvrh studia a pravidelné odevzdávání částí textu, který se drží jasně sekvenční argumentační linie, za těchto okolností nenacházel u doktoranda odezvu, a oba se proto v roce 2010 dohodli, že bude vhodnější požádat o změnu školitele. Vzhledem k tomu, že měl Jan Kozák dobrou zkušenost s mým vedením z doby psaní postupové práce, dohodl se na spolupráci se mnou, neboť ačkoli nejsem skandinavista, dlouhodobě se zajímám o metody analýzy mýtů, což je téma pro doktorandovu práci klíčové.

Ani další postup studia Jana Kozáka nicméně nebyl snadný a přímočarý. Doktorand na jednu stranu vykazoval nesmírnou kreativitu a publikační i pedagogickou schopnost. Již v letech 2008–9 vydal v nakladatelství Herrmann a synové svou první monografii: překlad *Ságy o Hervaře* s rozsáhlým komentářem ve druhém samostatném svazku. Publikoval též několik článků, z nichž jeden se posléze stal základem předkládané disertace („Óðinn a medovina básnictví“, *Religio* 2/2010, s. 191–213). Od roku 2011 navíc začal na Ústavu filosofie a religionistiky pravidelně rozsáhle učit, a to kurzy ke staroseverskému náboženství, staroseverské a latinské četby a rozličné kurzy zaměřené obecně metodologicky („Georges Dumézil a komparativní religionistika“, „Teorie mýtu“, „Sémiotika náboženství“). Vlastní psaní disertace však stále nebylo snadné a je příznačné, že ještě rok před jejím odevzdáním musel doktorand žádat o změnu jejího tématu.

Pro mne samotného bylo každopádně jeho vedení podnětnou zkušeností a nutilo mě k experimentování se stále novými pedagogickými postupy. Asi nejdůležitější se nakonec ukázalo být zorganizování individuálního doktorandského semináře v srpnu až září 2013 za účasti jeho nejoblíbenějších pregraduálních studentů, kteří mu v diskusích nad jeho textem odpláceli pedagogickou péči, již jim do té doby věnoval on sám ve svých kurzech. Právě tento seminář představoval průlom v jeho psaní a nastavil jasný směr pro definitivní podobu disertace. I tak ale její dokončení trvalo ještě dva roky, zčásti i vinou doktorandovy několikaměsíční nemoci na přelomu let 2013–4.

Tato náročná cesta se dle mého názoru bohatě vyplatila. Výsledná práce je nejen kvalitní a originální, ale nakonec i překvapivě sevřená a argumentačně průzračná. Práce má jasné téma, ví, odkud kam směřuje, a činí tak v sérii jasných a přesně vyměřených kroků. Zatímco do té doby psal doktorand často poněkud krouživě asociálním stylem s množstvím exkursů, přičemž byl takto schopen napsat i desítky stran týdně (pro disertaci bohužel příliš rozvolněných), výsledná práce je sympaticky stručná a neříká nic víc, než co si dané téma žádá. Upřímně se přiznám, že ještě před třemi lety jsem si podobný výsledek nedokázal představit.

Práce je v mých očích dokladem všech kvalit, které Jan Kozák má. Je na jednu stranu dobře zakotvena v samozřejmé znalosti všech staroseverských pramenů, zároveň se ale touto znalostí nesnaží čtenáře oslnit či zahltit a dává ji najevo jen tam, kde je to zapotřebí. Hlavní je pro autora interpretace mytického materiálu. V tomto ohledu se ukazuje jako skutečný religionista, tj. jako někdo, kdo se pouze nezabývá náboženstvím té či oné oblasti, ale komu jde v první řadě o postihnout obecných vzorců, které lze vysledovat napříč náboženskými systémy. Přitom ovšem jeho práce není primárně teoretickým pojednáním, které by si ze staroseverské mytologie vypůjčovalo pouze příklady. Jejím cílem je naopak prolnutí obou stránek, kdy jsou všechny obecné vzorce předváděny přímo v analyzovaném materiálu, z něhož organicky vyvstávají, místo aby do něj byly zvnějšku implantovány. Jistě nelze čekat, že by podobný přístup přesvědčil každého, v mých očích je nicméně velmi podnětný a práce je v jeho důsledku mimořádně zajímavá pro každého, kdo se interpretací mýtů zabývá v jakémkoli jiném náboženství.

Možná nejzajímavějším rysem doktorandova přístupu je jeho tíhnutí k syntézám a propojování věcí, jež jsou běžněji traktovány odděleně. Na základní rovině se to projevuje jeho snahou vidět v různých mýtech jednoho kulturního prostoru provázané části jednoho celku. O úroveň výš to vede k úsilí o hledání shodných vzorců napříč kulturními oblastmi. Na nejobecnější rovině to pak ústí v ochotu kombinovat teoretické přístupy, které se tradičně vůči sobě spíše vymezují, např. eliadovskou fenomenologii a strukturalismus. Toto vše jistě skrývá i různá potenciální rizika a mohlo by to snadno vést k tomu, že bude jednostranně vyzdvihována jednota na úkol odlišností či že by autor mohl zabřednout do beztvareho metodologického eklekticismu. Dle mého názoru se Jan Kozák dokázal těmto úskalím vyhnout a ukázat tak, že tradiční religionistická snaha o sledování shodných vzorců napříč náboženstvími nemusí být zdaleka tak překonaná, jak se někdy při četbě současné religionistické literatury může zdát, nýbrž že se dá i dnes provozovat způsobem, který je citlivý i zajímavý zároveň.

Z těchto všech důvodů disertaci Jana Kozáka jednoznačně **doporučuji k obhajobě**.

V Praze, 2. 11. 2015

Doc. Radek Chlup, PhD.